

YDERLIGERE INFORMATION

Du kan altid kontakte Social & Myndighed på telefon 76 66 06 38, hvis du har behov for råd og vejledning.

SISO – VIDENSCENTERET FOR SOCIALE INDSATSER VED VOLD OG SEKSUELLE OVERGREB MOD BØRN

PÅ SISO'S HJEMMESIDE KAN DU LÆSE MERE OM OVERGREB. SISO ER FORANKRET I SOCIALSTYRELSEN. TELEFON 72 42 37 00, MAIL INFO@SOCIALSTYRELSEN.DK.

RIGSHOSPITALET'S CENTER FOR SEKSUELLE OVERGREB

VEDR. BØRN: TELEFON 35 45 39 84, VEDR. UNGE OG VOKSNE: TELEFON 35 45 40 85.

JANUSCENTRET SYD I ODENSE

JANUSCENTRET ARBEJDER MED BØRN OG UNGE MED SEKSUELT GRÆNSEOVERSKRIDENDE ADFÆRD.

TELEFON 33 69 03 69, MAIL INFO@JANUSCENTRET.DK.

ANKESTYRELSEN

ANKESTYRELSEN ER KLAGEINSTANS PÅ SOCIAL- OG BESKÆFTIGELSESMÅRÅDET. HER KAN DU UNDERRETTE OM ET BARN/UNG, HVIS DU OPLEVER, DIN KOMMUNE IKKE GØR TILSTRÆKKELIGT FOR BARNET/DEN UNGE. TELEFON 33 41 12 00, MAIL: AST@AST.DK.

LEDELSE

BEREDSKABSPLAN

FOR FOREBYGGELSE, OPSPORING OG HÅNDTERING AF
OVERGREB MOD BØRN OG UNGE

GODKENDT AF BYRÅDET, SEPTEMBER 2020.
FANØ KOMMUNE.

INDHOLD

Indledning.....	2
Hvad er overgreb?.....	3
Hvordan er de generelle regler omkring underretning?.....	3
Hvad skal en underretning indeholde?.....	4
Handlinger for underretter ved mistanke eller viden om overgreb	5
Social & Myndighed handler på din underretning – hvordan?.....	6
Mistanke om overgreb mod et barn eller en ung	6
Konkret viden om overgreb mod et barn eller en ung.....	6
Tegn og signaler på overgreb	7
Handleplan – som medarbejder	10
Handleplan – som leder.....	11
Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre/personer med forældrelignende roller.....	11
Hvis mistanken retter sig mod en anden person i barnets/den unges netværk .	11
Hvis mistanken retter sig mod et andet barn/en ung i skolen/ institutionen/klubben	11
Hvis mistanken retter sig mod en ansat.....	12

Forebyggelse af overgreb	12
--------------------------------	----

Illustration handleveje ved mistanke eller viden	13
--	----

INDLEDNING

Denne beredskabsplan henvender sig til dig, der arbejder som leder i Fanø Kommunes dagtilbud, skole eller socialforvaltning. Du skal sammen med dine medarbejdere bidrage til at forebygge overgreb mod børn og unge og kunne handle aktivt på en mistanke eller konkret viden om overgreb.

Beredskabsplanen beskriver hvordan du som leder skal reagere, hvis du eller dine medarbejdere får mistanke eller viden om overgreb mod et barn eller en ung under 18 år. Materialet udpeger samtidig en række forholdsregler du skal foretage dig for at sikre, at din organisation er gearet til at sikre forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge.

Som leder er det dit ansvar at sikre, at beredskabsplanen bliver implementeret blandt dine medarbejdere. I forvaltningen ønsker vi at understøtte dette arbejde, og har derfor, foruden denne "leder-version", udarbejdet en version, som er målrettet dine medarbejdere. Endvidere er der udarbejdet en 1-sidet illustrativ handlevejledning, som du kan hænge op i div. kontorer hvor du og dine medarbejdere færdes.

Beredskabsplanen tager udgangspunkt i Socialstyrelsens vejledningsmateriale "Kommunalt beredskabsplan – Vejledningsmateriale til håndtering af sager med overgreb mod børn og unge" (Socialstyrelsen, 2016). Beredskabet skal desuden ses i tæt sammenhæng med kommunens netop ajourførte udviklingsplan "Børne- og ungdområdet i Fanø Kommune. Udviklingsplan".

Fanø Kommunes beredskabsplan vil blive revideret senest primo 2024.

MÅLGRUPPE

Beredskabsplanen henvender sig til medarbejdere på lederniveau, der i deres arbejde har kontakt med børn og unge under 18 år. Det gælder både ledere af dagtilbud, skole og SFO/klub samt socialforvaltning herunder sundhedspleje.

HVAD ER OVERGREB?

Overgreb kan defineres på mange forskellige måder. Som leder kan du have i situationer, hvor din mistanke om overgreb divergerer fra dine kollegaers. I de situationer kan det være godt, at blive klogere på hvordan Socialstyrelsen definerer hhv. seksuel, fysisk og psykisk vold.

SEKSUELLE OVERGREB

Seksuelt overgreb begået af en voksen mod et barn kan defineres som:

”Der er tale om seksuelt overgreb, når et barn inddrages i seksuelle aktiviteter, som det ikke kan forstå rækkevidden af, udviklingsmæssigt ikke er parat til og derfor ikke kan give tilladelse til og/eller aktiviteter af denne karakter, der overskrider samfundets sociale eller retslige normer. Et seksuelt overgreb krænker barnets integritet og udnytter et barns tillid” (Socialstyrelsen, 2018).

FYSISK OG PSYKISK VOLD

Vold kan defineres som:

”En handling eller trussel, der – uanset formålet – er egnet til eller skader en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Handlingen overskrider samfundets love og normer. Vold er udtryk for, at barnet ikke frivilligt indgår i den handling, der begås mod barnet” (Socialstyrelsen, 2018).

HVORDAN ER DE GENERELLE REGLER OMKRING UNDERRETNING?

Underretninger er en central del af Social & Myndigheds arbejde med børn og unges trivsel og udvikling. Dette gør sig i høj grad også gældende i sager om overgreb. I dette afsnit beskrives de generelle regler omkring underretninger, ligesom regler for almindelig og skærpet underretningspligt defineres. Ligeledes oplistes en guideline til, hvordan du og dine medarbejdere laver en fyldestgørende og beskrivende underretning, og hvad der overordnet sker når socialrådgiverne modtager en underretning.

DEFINITION PÅ EN UNDERRETNING

En underretning er en henvendelse til relevant offentlig myndighed, der indeholder bekymring for et barns eller en ungs trivsel og udvikling. Oplysningen kan være fra professionelle eller privatpersoner. Oplysningen kan også være en henvendelse fra barnet/den unge selv eller fra forældremyndighedsindehaveren. Der er forskel på underretningspligten som privatperson og som offentligt ansat.

PROFESSIONELLE HAR SKÆRPET UNDERRETNINGSPLIGT

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv har skærpet underretningspligt vedrørende forhold erfaret under arbejdet, jf. Servicelovens § 153: Stk. 1.

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

1. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte,
2. at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold,
3. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
4. at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Underretningspligten gælder også selvom du eller andre tidligere har underrettet

PRIVATPERSONER

Enhver har pligt til at underrette kommunen, hvis vedkommende får kendskab til, at et barn udsættes for overgreb, jf. Servicelovens § 154: Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.

Underretningspligten er personlig og består således uanset eventuel uenighed med sin leder.

HVAD SKAL EN UNDERRETNING INDEHOLDE?

Indholdet i en underretning bør være så konkret som muligt, og indeholde beskrivelser. Det er derfor vigtigt at du som underretter udelukkende forholder dig til fakta og det du/I har observeret – og derved ikke foretager egne vurderinger.

Som guideline kan nedenstående bruges som afsæt for indholdet i din underretning:

- Vær skriftlig – med mindre der er tale om akutte forhold.
- Angiv ajourførte data på både børn og forældre, herunder hvem der har forældremyndigheden hvis dette er kendt.
- Angiv konkrete datoer for episoder og beskriv dine observationer. Hvad er observeret hvornår - og under hvilke omstændigheder.
- Beskriv hvad der er sagt, sket og observeret – lad være med at fortolke.
- Beskriv barnets fysiske, psykiske og sociale forhold.
- Beskriv barnets ressourcer.

- Beskriv barnets vanskeligheder
- Anfør om forældrene er orienteret, og hvis de ikke er, begrundelse herfor

Er du i tvivl? Så kontakt Social & Myndighed på tlf. 76 66 06 38 for (anonym) sparring.

HUSK! Hvis mistanken retter sig mod forældre eller det nære netværk, hvor barnet opholder sig, orienteres forældrene ikke om underretningen.

HVAD SKER DER NÅR JEG HAR UNDERRETTET?

KVITTERING

Som underretter vil du senest seks hverdage efter Social & Myndigheds modtagelse af underretningen, få en skriftlig bekræftelse. En privatperson har ikke aktindsigt og vil derfor ikke høre mere til sagens behandling.

ORIENTERING

Er underretningen modtaget fra en offentlig ansat efter reglerne om skærpet underretningspligt, vil der herudover blive oplyst om, hvorvidt underretningen har givet anledning til undersøgelse eller iværksættelse af foranstaltning overfor det barn eller den unge, underretningen vedrører. Når det anses at være af væsentlig betydning for underretterens mulighed for at støtte barnet eller den unge under arbejdets udførelse, kan der gives nærmere oplysninger om eventuelle foranstaltningers indhold. Hvis en underretter oplever, at kommunen ikke handler tilstrækkeligt på en underretning, er der mulighed for at kontakte Ankestyrelsen, der vil sikre barnets retssikkerhed og undersøge om kommunens indsats er tilstrækkelig.

HANDLINGER FOR UNDERRETTER VED MISTANKE ELLER VIDEN OM OVERGREB

Som voksne og professionelle har vi ansvar for at beskytte børn og unge, og bidrage til, at vi så tidligt som muligt bliver opmærksomme på- og reagerer, hvis børn og unge udsættes for overgreb. Nedenstående afsnit indeholder en beskrivelse af forskellen på mistanke og konkret viden om overgreb samt en oversigt over mulige tegn og reaktioner på overgreb (seksuelt og voldeligt).

MISTANKE

En mistanke er mere end blot en bekymring. En mistanke handler for eksempel om, at barnet/den unge har været udsat for en seksuelt grænseoverskridende adfærd fra en voksen eller fra et andet barn/en ung. Mistanken kan formuleres fx på baggrund af en tidsobservation af barnet, barnets eget udsagn om hændelser, der har fundet sted eller oplysninger, man har fået på anden vis.

KONKRET VIDEN

Konkret viden handler om, at et konkret barn eller en ung har været udsat for en konkret handling, her et overgreb, fysisk, psykisk eller seksuelt, begået af en eller flere personer. Denne viden kan komme fra udsagn fra barnet/den unge, tilståelse fra krænkeren eller fra vidner.

MÅ MAN TALE MED BARNET FØR, UNDER ELLER EFTER EN UNDERRETNING?

I situationer hvor du eller en af dine medarbejdere har underrettet om overgreb vedr. et barn eller en ung i din institution eller skole, kan du komme i tvivl om hvordan du skal håndtere barnet eller den unge før, under og efter en underretning er afsendt.

FOKUS PÅ BARNET OG FAMILIEN

Både i opsporingen af overgreb og i situationer, hvor det er kommet frem, at et barn har været udsat for overgreb, har du som leder eller fagperson en meget vigtig rolle i forhold til barnet eller den unge.

Mange følelser og reaktioner er i spil hos både barnet og familien. Barnet har behov for, at du og dine medarbejdere fortsat drager omsorg for det, og at hverdagen er så tryk, forudsigelig og genkendelig som muligt midt i den vanskelige situation, der kan opstå, når det kommer frem, at et barn har været udsat for overgreb.

Som leder og medarbejder skal du derfor have fokus på at:

- Være med til at genoprette strukturen i dagligdagen.
- Forsøge at være den samme når man er sammen med barnet eller den unge.
- Tilbyde barnet eller den unge "bare" at lytte.
- Tale med barnet eller den unge på en måde der passer til barnet eller den unges alder.
- Være opmærksom på krisereaktioner; om barnet/den unge får sovet, spist, drukket og opretholdt sin hverdag.

SOCIAL & MYNDIGHED HANDLER PÅ DIN UNDERRETNING – HVORDAN?

Socialrådgiverne i Social & Myndighed er den centrale og handlende myndighed i sager vedrørende overgreb mod børn og unge. De har den koordinerende rolle og er de gennemgående fagpersoner, der samler det fagprofessionelle netværk omkring barnet og den unge - samt koordinerer med Børnehuset og politiet.

Senest 24 timer efter Social & Myndighed har modtaget din underretning, foretager socialrådgiverne en vurdering af, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare og om der er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger overfor barnet eller den unge.

Når din underretning omhandler mistanke eller konkret viden om overgreb mod et barn eller en ung, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Er mistanken rettet mod en af forældrene, skal samtalen gennemføres uden forældrenes samtykke eller tilstedeværelse. Det er derfor vigtigt, at forældrene ikke informeres om underretningen, hvis mistanken er rettet mod dem.

Socialrådgiverne har forskellige muligheder for at reagere og handle afhængigt af, om der er tale om mistanke om overgreb mod et barn eller en ung eller der er tale om konkret viden om overgreb.

MISTANKE OM OVERGREB MOD ET BARN ELLER EN UNG

Når en underretning modtages, fastsætter socialrådgiverne samme dag en tidsplan for handling på underretningen; hvem gør hvad, hvordan og hvornår.

Ved mistanke om overgreb er det vigtigt at få samlet oplysninger så bredt som muligt - fra så mange som muligt. Der kan i denne fase blive tale om at undersøge

uden, at forældrene underrettes. Hensynet til barnet går forud for hensynet til forældrene.

Ved behandling af disse sager er det vigtigt for Social & Myndighed at holde for øje, at de skal vurdere behovet for bistand til barnet/den unge og/eller forældrene. I den forbindelse er der mulighed for at søge råd ved politiet og Børnehuset. Giver sagen anledning til udfærdigelse af en børnefaglig undersøgelse og inddragelse af politi/sundhedsmyndighed, skal Børnehuset inddrages i forhold til det videre forløb.

Bliver mistanken afkræftet, behandles sagen som en "almindelig" underretning. Det vil sige, at forældrene og barnet inddrages med henblik på udarbejdelse af en eventuel børnefaglig undersøgelse.

Bliver mistanken fastholdt, men oplysningerne ikke kan danne baggrund for en konfrontation med familien om seksuelt misbrug, skal familien gøres bekendt med bekymringen for barnets udvikling begrundet i fx barnets symptomer. Sagen omdefinieres derved til en sag om barnets udvikling og trivsel, så der kan iværksættes hjælp til familien med tilbud om behandling. Familien orienteres om, at Social & Myndighed vil undersøge barnets og familiens situation nærmere. Hvad der sker, hvis en mistanken bliver bekræftet og bliver til erkendt overgreb, beskrives i næste afsnit.

KONKRET VIDEN OM OVERGREB MOD ET BARN ELLER EN UNG

Hvis barnet selv fortæller om overgrebet, et troværdigt vidne udtaler sig om misbruget eller krænkeren har tilstået har du en konkret viden.

Leder af Social & Myndighed inddrages i sagsbehandlingen af underretninger med viden om overgreb mod et barn eller en ung. Der skal handles og laves en plan samme dag, som underretningen modtages. Sagen skal anmeldes til politiet, hvilket sker i samråd/samarbejde med afdelingsleder i Social & Myndighed. Det kan have stor betydning for politiets efterforskning, at den mistænkte gerningsmand ikke på forhånd er orienteret om en underretning, især hvis denne

har mulighed for at påvirke barnet inden en eventuel afhøring. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis vedkommende er i nær familie med barnet. Social & Myndighed tager desuden kontakt til Børnehuset for tilrettelæggelse af det videre forløb.

TEGN OG SIGNALER PÅ OVERGREB

Det er vigtigt, at du og dine medarbejdere, så tidligt som muligt opsporer og handler, hvis der er mistanke eller viden om, at børn og unge udsættes for overgreb. Imidlertid er det sjældent muligt at få be- eller afkræftet mistanken, og du og dine medarbejdere vil derfor ofte stå med tvivl, usikkerhed, uvished for om overgrebet har fundet sted.

Det er ofte gennem barnet, at man får viden eller mistanke om overgreb. Barnet udviser måske nogle tegn og reaktioner eller kommer med nogle udsagn, der giver en mistanke om overgreb. Barnet har brug for, at et andet menneske aktivt og engageret reagerer og tager initiativ i forhold til de udsagn, barnet kommer med, eller de tegn og reaktioner, barnet udviser. Som fagperson er det derfor vigtigt, at man dels har en faglig viden om de mulige tegn og reaktioner som et barn kan udvise, dels har en viden om de processer, der ligger bag afdækningen af et overgreb for såvel fagpersonen som barnet.

Børns tegn og reaktioner på overgreb er komplekse, flertydige og multifaktorielle. Der kan indgå både somatiske, psykologiske og sociale aspekter i et barns bekymrende adfærd eller mistrivsel. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at tegn på mistrivsel ikke nødvendigvis er ensbetydende med at barnet har været udsat for et overgreb. Tegn på mistrivsel kan f.eks. også vise sig ved andre belastende oplevelser i barnets tilværelse som f.eks. skilsmisse, et nært familiemedlems sygdom, død eller skoleproblemer. Manglende trivsel kan også være tegn på andre former for omsorgssvigt, ligesom det kan være udtryk for, at barnet ikke får dækket sine fundamentale udviklingsbehov.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Nedenstående liste indeholder en oversigt over en række forskellige mulige tegn og reaktioner på seksuelt overgreb og på vold. Der skelnes mellem fysiske, psykiske og sociale/adfærdsmæssige tegn og reaktioner. Der skelnes ligeledes mellem de tegn og reaktioner som henholdsvis småbørn, mellemstore børn og teenagere kan udvise. Oversigten er ikke en facitliste, men en tjekliste med tegn og reaktioner, du skal være opmærksom på, hvis du har en mistanke om overgreb (Socialstyrelsen, 2018).

TEGN OG SIGNALER - SEKSUELT OVERGREB

FYSISKE TEGN PÅ SEKSUELT OVERGREB

SMÅBØRN

- Rødme, irritation omkring kønsorganer, skede og endetarmsåbning
- Smerte, kløe, udslæt omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning
- Vaginal blødning, blødning fra kønsorganer og endetarmsåbning
- Blærebetændelse, skedekatar
- Blod i underbukserne
- Have svært ved at gå eller sidde
- Mave- og fordøjelsesvanskeligheder
- Klager over utilpashed
- Stoppe ting/objekter op i skede- og endetarmsåbning
- Ufrivillig vandladning, encoprese
- Revner i mundvige, sår i munden
- Pådragelse af seksuelt overførte sygdomme
- Synkebesvær, ubehag ift. bestemte fødevarer
- Usædvanlig kropslugt (sæd)
- Følger ikke normal vækstkurve

MELLEMSTORE BØRN

Mellemstore børn vil udvise de samme fysiske tegn og symptomer som småbørn. Herudover:

- Psykosomatiske klager over smerter i underlivet, hovedpine, mavepine mm.
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring
- Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne

TEENAGERE

Teenagere vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn. Herudover:

- Tidlig seksuel aktivitet
- Tidlig graviditet og abort
- Forsøg på at tilbageholde/ skjule fysisk udvikling

PSYKISKE TEGN PÅ SEKSUELT OVERGREB

SMÅBØRN

- Humørsvingninger
- Tristhed
- Angst
- Uforklarlig gråd, skrigeture
- Mareridt, bange for at falde i søvn
- Udvide ligegyldighed, robotlignende adfærd
- Ensomhedsfølelse
- Isolation
- Reagerer ikke på opfordring på kontakt, trækker sig ind i sig selv/i en skal
- Mistillid til voksne
- Utryk tilknytning
- Dissociation
- Ukritisk i kontakten til andre mellemstore børn

MELLEMSTORE BØRN

Mellemstore børn vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn. Herudover:

- Lav selvfølelse
- Magtesløshed
- Apati
- Skyldfølelse
- Skamfølelse
- Begyndende depression
- Indadvendthed

TEENAGERE

Teenagere vil udvise de samme psykiske tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn. Herudover:

- Depression
- Mistillid til andre
- Manglende identitetsfølelse
- Forvirret omkring kønsidentitet
- Forøget skyld- og skamfølelse

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN PÅ SEKSUELT OVERGREB

SMÅBØRN

- Ændring i adfærd
- Seksualiseret adfærd
- Overdreven/tvangspræget onani
- Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet ud over alders- og udviklingsmæssigt niveau
- Koncentrationsvanskeligheder fx ved leg og samvær med andre
- Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres
- Regredierende adfærd, baby-sprog
- Udadreagerende, aggressiv adfærd, sparke, slå, bide
- Hyperaktivitet

- Frustration og vrede
- Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder
- Umotiveret gråd
- Tavshed
- Påførelse af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække i hår, skære i sin krop

MELLEMSTORE BØRN

Mellemstore børn vil udvise de samme sociale tegn og symptomer som småbørn.

Herudover:

- Indlæringsvanskeligheder, manglende koncentration
- Udvide voksen seksuel adfærd, gå forførende, flirtende
- Påfaldende påklædning
- Manglende blufærdighed eller overdreven blufærdighed ift. egen krop og i relation til omgivelserne
- Begyndende selvdestruktiv adfærd
- Tab af kompetencer
- Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå seksuelle overgreb eller afsløring heraf
- Mobning
- Begyndende selvmordstanker

TEENAGERE

Teenagere vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn. Herudover:

- Selvskadende adfærd, cutting, selvmordstanker og forsøg
- Spiseforstyrrelser
- Alkohol og stofmisbrug
- Udvide pseudomodenhed
- Hemmelighedsfulde, skamfulde
- Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning

TEGN OG SIGNALER - FYSISK VOLD

FYSISKE TEGN PÅ VOLD

- Mærker efter slag
- Brandmærker
- Sår på kroppen
- Mærker efter kvælningsforsøg
- Brud på arme og ben, kraveben eller andre knoglebrud
- Symptomer på 'shaken baby syndrome'
- Hyppige skadestuebesøg
- Psykosomatiske klager
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring
- Søvnvanskeligheder

PSYKISKE TEGN PÅ VOLD

- Tristhed
- Indadvendthed
- Ensomhedsfølelse, føler sig anderledes
- Isolation
- Utryk tilknytning
- Mistillid til voksne
- Dissociation
- Lav selvfølelse
- Hjælpeløshed, magtesløshed
- Skyldfølelse, skamfølelse
- Begyndende depression

- Manglende identitetsfølelse
- Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsriver sig for hurtigt
- Post Traumatisk Stress Disorder (PTSD)

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN PÅ VOLD

- Koncentrationsvanskeligheder ift. leg og samvær med andre
- Leg med fx dukker, hvor vold illustreres
- Vanskeligheder med impuls kontrol
- Indlæringsvanskeligheder
- Tab af kompetencer
- Udadreagerende, aggressiv adfærd
- Følelse af frustration og vrede
- Hyperaktivitet, hypersensitivitet
- Angst
- Selvdestruktiv og selvskadende adfærd
- Udvikling af beskyttelses-strategier for at undgå vold eller afsløring heraf
- Overtilpassethed
- Vanskeligheder med at regulere følelser

BØRN OG GROOMING

Udover at være opmærksom på de mulige tegn og reaktioner på overgreb, er det væsentligt at se på hvad det er, der gør børn særligt sårbare i relation til overgreb.

Begrebet grooming anvendes om den proces, hvor den voksne ”krænker bearbejder, overtaler, forfører og manipulerer et barn eller en ung til at medvirke i seksuelle aktiviteter”. Der er tale om en proces, hvor den voksne krænker gradvist opbygger en relation. En relation, som senere gør det muligt at udsætte barnet for et seksuelt overgreb. Den manipulation og gradvise nedbrydning af barnets grænser, der finder sted, kan være en langvarig og skjult proces. Det er vigtigt, at

fagpersoner har viden om og kan identificere denne proces i arbejdet med at opspore og forhindre seksuelle overgreb (Socialstyrelsen, 2018).

HANDLEPLAN – SOM MEDARBEJDER

Ansatte har en skærpet underretningspligt. Underretningspligten må ikke tilsidesættes, heller ikke selvom der allerede er et samarbejde i gang omkring et barn. Har du eller en af dine medarbejdere mistanke eller konkret viden om at et barn har været udsat for overgreb, skal du som leder underrettes. Du skal herefter vurdere oplysningerne og sørger for, at de nødvendige handlinger gennemføres.

Det skal dog bemærkes, at en medarbejder i henhold til lovgivningen har et personligt ansvar. Det betyder at man skal sørge for, at en mistanke eller viden om, at et barn udsættes for overgreb, bliver videregivet til Social & Myndighed.

VURDÉR OG GÅ FREM EFTER FØLGENDE TJEKLISTE

- Drøft og vurder sammen med din leder tyngden af din mistanke / den viden, du har fået.
- Er din viden/mistanke af en sådan karakter, at du/din leder skal underrette Social & Myndighed?
- Underret skriftligt i de tilfælde, hvor sagen har en sådan karakter, at du har pligt til at handle.
- Vær’ opmærksom på, hvordan tavshedspligten er i den konkrete situation.
- Hvis mistanken retter sig mod den ene eller begge forældre – så husk, at du ikke må drøfte sagen med forældrene. Her skal du underrette Social & Myndighed.
- Social & Myndighed afgør – eventuelt i samarbejde med politiet – om der er grundlag for at anmelde sagen til politiet.

- Uanset om der bliver en politisag eller ej, er der fortsat en socialsag, og der skal fortsat tages vare på barnet/den unge.
- Hold fokus på barnet/den unge.

HANDLEPLAN – SOM LEDER

Som leder har du ansvar for at gennemføre de nødvendige handlinger i forbindelse med en konkret viden eller mistanke om misbrug:

- Tag dig tid til at tænke og vurdere tyngden af den viden, du har fået.
- Kontakt evt. leder i Social & Myndighed på tlf. nr. 76 66 06 38 for anonym sparring.
- Håndter sagen internt i institutionen/skolen/klubben.
- Underretningspligten indtræder, når det må antages, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte og når der ikke er rimelig mulighed for gennem egen virksomhed at afhjælpe vanskelighederne. OBS: Ved mistanke/viden om overgreb er der altid underretningspligt.
- Bemærk at reglerne om tavshedspligt må vige for reglerne om underretningspligt.
- Behov for akut indgriben: Ved konkret viden eller begrundet/stærk mistanke om overgreb kontaktes Social & Myndighed, evt. via bagvagt. Snarest herefter udfærdiges skriftlig underretning.
- Aftal med afdelingen (forvaltningsniveau), hvordan en eventuel håndtering af pressen tilrettelægges, f.eks. hvem der udtaler sig til medierne.

Er du i tvivl? Så kontakt Social & Myndighed på tlf. 76 66 06 38 for (anonym) sparring

HANDLEVEJE - NÅR DU HAR MISTANKE ELLER KONKRET VIDEN

Nedenstående afsnit indeholder en beskrivelse af hvordan du skal forholde dig hvis du har mistanke eller konkret viden om overgreb - dine handleveje afhænger af hvem mistanken retter sig mod. Foruden nedenstående beskrivelse, kan du også se en illustration af handlevejen på side 13.

HVIS MISTANKEN RETTER SIG MOD EN ELLER BEGGE FORÆLDRE/PERSONER MED FORÆLDRELIGNENDE ROLLER

- Send en skriftlig underretning til Social & Myndighed.
- Husk i dette tilfælde ikke at orientere forældrene om mistanken/underretningen. Forældrene inddrages via Social & Myndighed.

HVIS MISTANKEN RETTER SIG MOD EN ANDEN PERSON I BARNETS/DEN UNGES NETVÆRK

- Send en skriftlig underretning til Social & Myndighed
- Orientér forældrene. Forældrene bør orienteres senest samtidig med, at Social & Myndighed modtager en kopi af underretningen.
- Forældrene informeres om deres mulighed for anmeldelse til politiet.

HVIS MISTANKEN RETTER SIG MOD ET ANDET BARN/EN UNG I SKOLEN/ INSTITUTIONEN/KLUBBEN

- Lav en pædagogisk indsats i forhold til børnene.
- Gennemfør en samtale med de involverede børn og deres forældre.
- Send en skriftlig underretning til Social & Myndighed, så der sikres hjælp til begge/alle involverede børn.

- Informér forældrene om deres mulighed for at anmelde til politiet.
- Evt. anmeldelse fra kommunen, Social & Myndighed.

HVIS MISTANKEN RETTER SIG MOD EN ANSAT

- Orientér chefen af forvaltningen.
- Send en skriftlig underretning til Social & Myndighed vedr. det konkrete barn/den unge.
- Kontakt personaleafdelingen om håndtering af sagen.
- Orientér institutions- eller skolebestyrelse. Bestyrelsesmedlemmer har ikke krav på at blive involveret i en sag mod en medarbejder. Det betyder, at orienteringen ikke må indeholde navn på den ansatte eller berørte børn.
- Pressehåndtering: Henvi til chefen for din afdeling.
- Orientér de berørte/alle forældre og børn. Orienteringen skal være i anonymiseret form.

FOREBYGGELSE AF OVERGREB

Som leder kan du gøre flere ting for at understøtte arbejdet med at forebygge overgreb mod børn og unge. Udover at sikre faglig viden om emnet, er det afgørende med en åben dialog om værdier og normer blandt medarbejderne. På den måde kan du som leder bidrage til at skabe trygge faglige miljøer, der understøtter at børn og unge ikke udsættes for overgreb.

At arbejde med forebyggelse af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge forudsætter at du som leder – samt dine medarbejdere besidder en faglig viden om følgende:

- Tegn og reaktioner hos børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- Børns seksualitet og grænser mellem legitim seksuel adfærd og bekymrende seksuel adfærd.
- Forståelsen og tolkningen af børn og unges tegn og reaktioner på vold og seksuelle overgreb.

- Mulige skadevirkninger for børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- Grooming og den forførelses- og manipulationsproces, der ofte går forud for, at et overgreb finder sted.
- Det kommunale beredskab og kendskab til de forskellige handleveje i sager med overgreb mod børn og unge.
- At tale med børn generelt og specifikt i relation til temaerne vold og seksuelle overgreb.
- At kunne handle på trods af, at man er i tvivl og på trods af, at man ikke har sikkerhed for, hvad der er sket, og om barnet har været udsat for overgreb.

RELEVANTE SPØRGSMÅL SOM LEDELSEN KAN STILLE SIG SELV

Foruden ovenstående kan følgende spørgsmål bruges til inspiration til drøftelse af samværsformer på de enkelte institutioner og skole:

- Har vi her på institutionen den nødvendige viden om børns seksualitet?
- Hvornår, hvor og hvor længe er det i orden, at voksne er alene med børn/unge?
- Er det i orden at give børn/unge kram? Kys? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Kan vi sende nye medarbejdere alene på tur med børn/unge?
- Har vi regler for hvem, der sover sammen med børn/unge og hvilke børn, der sover sammen, når vi er på tur? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Går man i bad/klæder om sammen med børn/unge?
- Hvilket sprog og tone anvender vi voksne indbyrdes – og i forhold til børnene?
- Hvordan snakker vi om børns seksualitet? Hvilke ord bruger vi?
- Hvordan håndterer og snakker vi om det, hvis et barn har en seksuelt grænseoverskridende adfærd?
- Hvordan håndterer vi det, hvis vi oplever, at en voksen udviser en grænseoverskridende adfærd overfor et barn?
- Har vi en fælles holdning til vold?
- Hvornår er der tale om, at forældre udøver vold mod deres barn/børn?
- Kender børnene til deres rettigheder f.eks. ift. fysisk afstraffelse?

- Hvordan introduceres nye medarbejdere til vores normer for adfærd og omgangsformer?
- Hvordan fortæller vi forældrene og andre samarbejdspartnere om vores normer for adfærd og omgangsformer?

- Hvordan vil vi sikre omsætning af de fælles normer i praksis, således at alle her på stedet kender til de fælles normer for adfærd og omgangsformer?

HANDLEVEJE VED MISTANKE ELLER VIDEN

